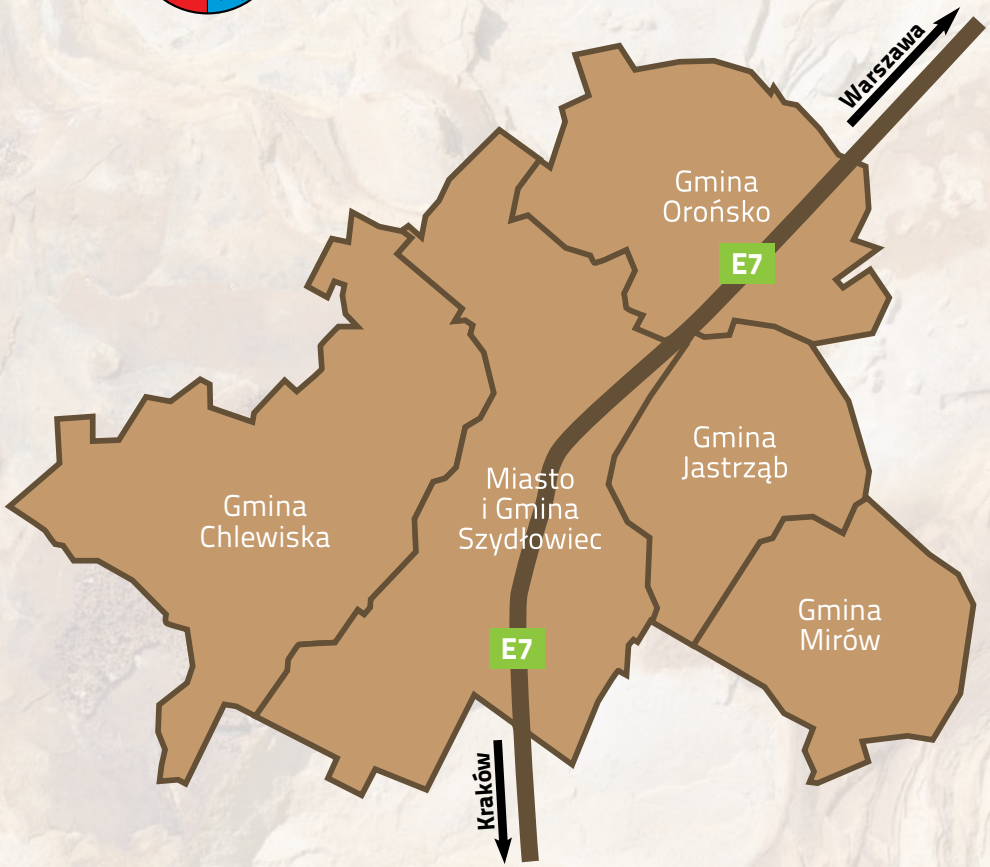
SZYDŁOWIECKI PIASKOWIEC

Szydłowiec 2015

Powiat Szydłowiecki

W skład powiatu wchodzą gminy:
- Chlewiska
- Jastrząb
- Mirów
- Orońsko
- Szydłowiec

HISTORIA

Powiat Szydłowiecki położony jest w południowej części województwa mazowieckiego i graniczy z województwem świętokrzyskim. W jego skład wchodzi 5 gmin (Szydłowiec, Chlewiska, Jastrząb, Mirów, Orońsko) i 88 sołectw. Stolicą powiatu jest miasto Szydłowiec położone przy drodze krajowej E-7 Warszawa – Radom – Kraków.

Występujące tu surowce były przedmiotem eksploatacji i obróbki jeszcze w epoce kamienia (krzemień), w średniowieczu i w okresie nowożytnym (piaskowiec, rudy żelaza). Ośrodki ich wydobycia i przetwarzania liczyły się w potencjale gospodarczym Staropolskiego Okręgu Przemysłowego. Bogate tradycje kamieniarskie (kontynuowane po dzień dzisiejszy) i hutnicze wyróżniają powiat w skali kraju. Tradycje te utrwaliły nazwy miejscowe, np.: Ruda, Kopalnia, Kuźnia, Kuźnica, Huta, Hucisko, Goworek (od: gwarek = górnik), Piece (wapienniki), Tracze (tartak), Budki i Majdanki (osady śródleśne), a także figury św. Barbary stawiane przez górników swej patronce.

Obiekty dawnego górnictwa kamiennego (łomy piaskowca) wraz

z interesującymi odsłonięciami i formami morfologicznymi są wykorzystywane w edukacji przyrodniczej i kulturowej.

Obecnie, po upadku państwowych zakładów kamieniarskich, rzemiosło kamieniarskie uprawiają - jak w ciągu całej 600-letniej historii szydłowieckiego kamieniarstwa – indywidualni przedsiębiorcy, wydobywając kamień, obrabiając go i wykonując z niego przedmioty sztuki rzeźbiarskiej i użytkowej. Tradycja rzemiosła kamieniarskiego jak dawniej przekazywana jest z pokolenia na pokolenie.

Na terenie powiatu pod niewielką pokrywą ziemi (pagrotu) znajdują się pokłady piaskowca, które doskonale widać w piwnicy Ratusza w centrum Szydłowca. Ratusz zbudowany został bezpośrednio na skale, przez co jest trwale związany z podłożem bez fundamentu. Wydobycie szydłowieckiego piaskowca od czasów powstania miasta do chwili obecnej przechodziło przeobrażenia związane z technikami i obróbką tego materiału. Piaskowiec szydłowiecki, jako materiał budowlany, posiada wiele pozytywnych cech. Jest odporny na warunki atmosferyczne (mrozoodporność, wilgotność, ścieralność). Często określa się go mianem akumulatora , gdzie przy wysokich temperaturach pochłania ciepło a przy niskich je oddaje. Przykładowo grubość muru domu złożonego z 20 cm piaskowca, docieplenia, cegły bądź pustaka, daje komfort przyjemnej odczuwalnej temperatury latem i ciepła zimą. Piaskowiec podczas obróbki pokazuje swoje piękno w postaci faktury swoich przerostów i kolorów: od białego do ciemno żółtego. Poszczególne zakłady kamieniarskie specjalizują się w technikach obróbczych piaskowca stosowanych w dzisiejszej architekturze. Niewątpliwie sprostają wszelkim wymaganiom postawionym przez architektów i projektantów!

Umiejętności szydłowieckich kamieniarzy są doceniane i zauważalne w Polsce i Europie.

KAMIEŃ. RODZAJE, BARWY, WYDOBYCIE.

Szydłowiecki piaskowiec – gruboławicowy, drobnoziarnisty, o białej lub jasnożółtej barwie, łatwo poddaje się obróbce. Użyty do wystroju elewacji czy jako surowiec rzeźbiarski ciemnieje z czasem, twardnieje i bardzo długo nie poddaje się negatywnym wpływom pogody. Dlatego zdobył sobie renomę dobrego surowca do wykonywania nie tylko rzeźb, ale także elementów dekoru architektonicznego i wykładzin elewacyjnych. Świadczy o tym fakt, że szydłowiecki kamień łatwo wyparł z rynku stosowany wcześniej piaskowiec kunowski.

Po II wojnie światowej zdobył sławę doskonałego, trwałego i taniego surowca używanego do odbudowy zabytków architektury. Posłużył do odbudowy zniszczonej Warszawy, wykonane z niego elementy można spotkać na Wawelu a także w wielu reprezentacyjnych gmachach za granicą.

Piaskowiec Szydłowiecki ze względu na swoje właściwości może mieć szerokie zastosowanie w budownictwie. Od wieków znana jest jego trwałość i relatywnie niska cena. Możliwość wielu sposobów obróbki determinuje wiele form gotowego kamiennego produktu. Szeroka paleta barw oraz struktur naturalnych będących wynikiem obróbki, pozwala piaskowiec stosować do wielu przedsięwzięć. Wszystkie kamienne produkty powstają z kamienia wydobywanego z kopalni na terenie powiatu szydłowieckiego. Wierzchnie warstwy to tzw. dzikówka, którą w zależności od grubości można zastosować do: murowania i oklejania ogrodzeń, elewacji oraz architektury ogrodowej. Gruba dzikówka to wspaniały materiał na ścieżki, dróżki i podjazdy.

Pod górną warstwą złoża na różnych głębokościach w zależności od charakterystyki kopalni znajdują się kamienie bloczne. To z nich może powstać ogromne spektrum produktów, począwszy od kamienia murowego tzw. muraka o różnych wielkościach w miarę foremnych brył, a skończywszy na detalach architektonicznych.

Innym a równie wdzięcznym materiałem z kamienia są łupki i łupanki, które mają różne wymiary od bardzo drobnych najczęściej stosowanych we wnętrzach do większych, którymi można oklejać ogrodzenia elewacje, cokoły.

Kolejną dziedziną gdzie kamień piaskowiec ma szerokie zastosowanie jest architektura ogrodowa. Wszelkiego rodzaju murki, słupki, palisady, ścieżki czy skalniaki są wykonywane z piaskowca. Okazałe grille, fontanny, oczka wodne, donice czy ławki mogą podnosić walory estetyczne ogrodów.

Bardzo popularne są płyty elewacyjne z piaskowca, (można z nich wykonywać elewacje, fasady, ogrodzenia, można wykorzystać je na posadzki, parapety, schody, stoły itp.), które mogą mieć m.in. fakturę szlifowaną, która jest najczęściej wykonywana.

Faktura szlifowana

Powstaje po przeszlifowaniu piaskowca kamieniami szlifierskimi (o niskiej granulacji), jest matowa, jednolicie równa i antypoślizgowa.

Faktura łupana

Powstaje w wyniku rozłupania (rozklinowania) kamienia na dwie lustrzane części, bez widocznych śladów narzędzi.

Faktura piaskowana

Uzyskiwana w wyniku działania strumienia suchego piasku (korundu) przy użyciu dyszy i urządzenia piaskującego. Stosowana średnica ziaren wynosi 0,2-0,7 mm. Tą metodą otrzymujemy szorstką, matową, równomierną powierzchnię. Cechuje ją znaczna utrata kolorytu kamienia.

Faktura groszkowana

Pozwala na uzyskanie regularnych, prawie jednakowych, matowych wgłębień i wypukłości (przypominających groszek). Uzyskuje się ją w chwili obecnej w wyniku pracy automatu do groszkowania, rzadziej - ręcznie.

Faktura dłutowana

O śladach uderzeń narzędzi w formie równoległych bruzd o ostrych krawędziach, uzyskiwana w wyniku końcowej obróbki płaskimi dłutami (dłutownikami mechanicznymi) uprzednio wstępnie wyrównanej powierzchni kamienia.

Faktura szpicowana

Jest to półsurowe wykończenie uzyskane wskutek zastosowania dłuta w kształcie szpica.

Niesamowite możliwości eksperymentowania dają faktury piłowane, gdzie kamień nacinany jest piłą na głębokość co najmniej milimetra. Można nacinać go regularnie lub nieregularnie w różnych odstępach, co daje możliwość wykonania wielu, różnorodnych wzorów.
Modne stało się poddawanie kamienia kilku procesom fakturowania naraz, co powoduje uzyskiwanie zupełnie innych efektów niż dają każde z użytych metod samodzielnie.
Możliwość wykonania różnej faktury powierzchni daje praktycznie nieograniczone możliwości architektom i inwestorom.

ZASTOSOWANIE (Z WYKORZYSTANIEM)

Nie sposób jest wymienić wszystkich możliwych zastosowań tego wdzięcznego naturalnego materiału. Sprawdza się on świetnie, jako jedyne pokrycie powierzchni jak również w połączeniu z elementami szklanymi, metalowymi czy drewnianymi.
Walory estetyczne piaskowca są wykorzystywane współcześnie w Polsce i na całym świecie, zarówno przy tworzeniu klasycznych, jak i najbardziej nowatorskich konstrukcji.

Przykładowe wykorzystanie piaskowca:

- Płyty okładzinowe pionowe oraz poziome – wykończenie wnętrz, elewacja z kamieniapiaskowca
- Ogrodzenia
- Fasady, elewacje
- Parapety
- Schody
- Posadzki
- Architektura ogrodów
- Nagrobki, rzeźby, donice, stoły
- Budownictwo drogowe

GDZIE MOŻNA SPOTKAĆ SZYDŁOWIECKI PIASKOWIEC?

Do dziś piaskowiec z Szydłowca można podziwiać w postaci tak wybitnych realizacji jak pochodzące z 1834 roku Mauzoleum Stanisława Kostki Potockiego i Aleksandry z Lubomirskich w Wilanowie, projektu Henryka Marconiego wykonane przez Jakuba Tatarkiewicza i Konstantego Hegla, majestatyczne sylwetki lwów zdobiących dziedziniec Pałacu Namiestnikowskiego, czy monumentalne rzeźby zdobiące MDM, m. in. słynny Hutnik autorstwa Jerzego Jarnuszkiewicza.
Widoczny jest też na Pałacu Kultury i Nauki, Dworcu Centralnym i Wschodnim w Warszawie w formie okładzin czy Dworcu Kolejowym w Dreźnie.
Obecny renesans zainteresowania naszym kamieniem (obserwowany m.in. na Międzynarodowych Targach Wzornictwa i Technologii Kamiennych w Weronie w 2010 roku) wskazuje, że przed piaskowcem szydłowieckim rysuje się kolejny okres trwałych i pięknych realizacji.

Cech Rzemiosł Różnych
ul. 1-go Maja 5
26-500 Szydłowiec
tel. +48 (48) 617 00 33
e-mail: crr.szydlowiec@wp.pl
www.cechszydlowiec.pl

Piaskowiec Szydłowiecki
www.piaskowiecszydlowiecki.org

Sfinansowano ze środków Powiatu Szydłowieckiego